

12.4.2013

Dnro 3620/4/12

Ratkaisija: Apulaisoikeusasiamies Maija Sakslin

Esittelijä: Esittelijäneuvos Tapio Rätty

VIRANOMAISEN ON HUOLEHDITTAVA POSTILÄHETYSTEN TIETOSUOJASTA

1

KANTELU

- - -

Kantelija kertoi, että hänelle oli lähetetty perusturvakuntayhtymästä saantitodistusmenettelyllä kirjelähetys, josta ilmeni lähettävän viranomaisen nimen (perusturvakuntayhtymä) lisäksi se, mistä yksiköstä oli kysymys (lastensuojelu).

- - -

3

RATKAISU

3.1

Oikeusohjeet

Salassapidosta, vaitiolovelvollisuudesta ja salassa pidettävien tietojen luovuttamisesta säädetään viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa (julkisuuslaki) ja sosiaalihuollossa sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista annetussa laissa (sosiaalihuollon asiakaslaki).

Sosiaalihuollon asiakaslain 14 §:n mukaan sosiaalihuollon asiakirjat, jotka sisältävät tietoa sosiaalihuollon asiakkaasta tai muusta yksityisestä henkilöstä, ovat salassa pidettäviä. Salassa pidettävää asiakirjaa ei saa näyttää eikä luovuttaa sivulliselle. Salassa pidettäviä tietoja saa antaa asiakkaan nimenomaisella suostumuksella tai niin kuin erikseen laissa säädetään.

Julkisuuslain 24 §:n 1 momentin 25 kohdan mukaan salassa pidettäviä viranomaisen asiakirjoja ovat asiakirjat, jotka sisältävät tietoja sosiaalihuollon asiakkaasta sekä tämän saamasta etuudesta tai tukitoimesta taikka sosiaalihuollon palvelusta. Säännöstä on tulkittu siten, että pelkästään tieto sosiaalihuollon asiakkuudesta on salassa pidettävä.

Julkisuuslain 22 ja 23 §:n mukaan viranomaisen ei saa luovuttaa tai paljastaa sivulliselle asiakirjan salassa pidettävää tietoa eikä muutakaan tietoa, josta on säädetty vaitiolovelvollisuus. Julkisuuslain 26 §:n mukaan viranomaisen voi kuitenkin antaa tiedon salassa pidettävästä asiakirjasta toimeksiannostaan tai muuten lukuunsa suoritettavaa tehtävää varten, jos se on välttämätöntä tehtävän suorittamiseksi.

Henkilötietolain 5 §:ssä on säädetty rekisterinpitäjän huolellisuusvelvollisuudesta. Säännöksen mukaan rekisterinpitäjän tulee käsitellä henkilötietoja laillisesti, noudattaa huolellisuutta ja hyvää tiedonkäsittelytapaa sekä muutoinkin toimia niin, ettei rekisteröidyn yksityiselämän suojaa ja muita yksityisyyden suojaan turvaavia perusoikeuksia rajoiteta ilman laissa säädettyjä perusteita. Henkilötietolain 32 §:n mukaan rekisterinpitäjän on toteutettava tarpeelliset tekniset ja organisatoriset toimenpiteet henkilötietojen suojaamiseksi asiattomalta pääsylvä tietoihin ja vahingossa tai laittomasti tapahtuvalta tietojen hävittämiseltä, muuttamiselta, luovuttamiselta, siirtämiseltä taikka muulta laittomalta käsittelyltä.

Julkisuuslain 18 §:ssä on säädetty hyvästä tiedonhallintatavasta. Säännöksen mukaan viranomaisen tulee huolehtia muun muassa siitä, että sen palveluksessa olevilla on tarvittava tieto käsiteltävien asiakirjojen julkisuudesta sekä tietojen antamisessa ja käsittelyssä sekä niiden ja asiakirjojen suojaamisessa noudatettavista menettelyistä.

3.1.2

Saatu selvitys ja arviointi

Saadun selvityksen mukaan perusturvakuntayhtymä lähetti kantelijalle ja hänen puolisolleen kirjeen, johon oli merkitty lähettäjä tietojen lisäksi perusturvakuntayhtymän toimintayksikköä koskeva tieto "lastensuojelu". Mainittu postilähetys lähetettiin kantelijalle ja hänen puolisolleen saantitodistusmenettelyä käyttäen.

Perusturvakuntayhtymän selvityksestä ilmenee, että kantelun ja selvityspyynnön jälkeen perusturvakuntayhtymä on kiinnittänyt erityistä huomiota kyseessä olevaan asiaan. Selvityksen mukaan kuntayhtymässä vältetään tällaista käytäntöä ja poistetaan lähettäjä tiedosta yksikköä koskeva ilmaus "lastensuojelu".

Arvioin asiaa seuraavasti.

Kuten olen edellä todennut, julkisuuslain mukaan pelkästään tieto sosiaali- ja terveydenhuollon asiakkuudesta on salassa pidettävä. Tästä seuraa, että asiakkuussuhteeseen liittyvät tai niitä kuvaavat tiedot ovat myös salassa pidettäviä.

Viranomaisen on kiinnitettävä omassa toiminnassaan erityistä huomiota siihen, ettei henkilön salassa pidettäviä tietoja käsitellä julkisuudessa tai asiakasta koskevia salassa pidettäviä tietoja muutoin saateta julkisuuteen. Viranomaisen on varmistuttava siitä, että sosiaalihuollon asiakkaan tunnistamisen riski on mahdollisimman pieni silloinkin, kun asiakkaalle toimitetaan postitse tai muulla tavoin henkilöä tai muuta asianosaista koskevia salassa pidettäviä tietoja. Totean tässä yhteydessä yleisesti, että postin työntekijöille on postilaissa (415/2011) säädetty vaitiolo velvollisuus ei sinänsä oikeuta sosiaalihuollon viranomaista paljastamaan salassa pidettäviä tietoja.

Viranomaisia koskevasta salassapitovelvollisuudesta, hyvän tiedonhallintatavan vaatimuksista sekä rekisterinpitäjän huolellisuusvelvollisuudesta seuraa, että viranomaisella on velvollisuus varmistaa se, etteivät asiakkaalle toimitettavan lähetyksen lähettäjä tiedot vaaranna asiakkaan yksityisyydensuojaa.

Tietosuojavaltuutetun toimiston kotisivuilla www.tietosuojafi on usein kysyttyä -osiossa selvitetty postilähetysten tietosuojaa. Osoitetiedon osalta on todettu muun muassa seuraavaa: "Hyvän tietojenkäsittelyn näkökulmasta on myös syytä varmistaa, ettei kirjekuoreen painettava lähettäjän tieto vaaranna yksityisyyden suoja. Vaikka postilähetykseen on yleensä tarpeen

merkitä lähettäjä tieto, sen merkitsemistavassa on syytä arvioida, voiko se vaarantaa perusteettomasti yksityisyyden suojaa tai joskus jopa paljastaa henkilökohtaisia oloja koskevia tietoja tai antaa aihetta väärin johtopäätösten tekemiseen. Esimerkiksi lähettäjä tieto 'xx:n keskussairaala, psykiatrian klinikka' voitaneen yleensä korvata pelkästään lähettäjä tiedolla 'xx:n keskussairaala' ja jättää klinikka tieto pois. Klinikka tieto voitaneen tarvittaessa myös korvata jollakin koodilla tai vastaavalla tiedolla."

Mielestäni viranomaisen lähettäjä tietojen "perusturvakuntayhtymä [nimi poistettu]" lisäksi saantitodistukseen merkitty yksilöity tieto perusturvakuntayhtymän toimintayksiköstä "lastensuojelu" on saattanut vaarantaa kantelijan ja hänen puolisonsa yksityisyyden suoja. Saantitodistukseen tehty kyseessä olevaa toimintayksikköä kuvaava merkintä voidaan yhdistää kantelijan ja hänen puolisonsa mahdolliseen asiakkuussuhteeseen perusturvakuntayhtymän lastensuojeluun. Katson, että perusturvakuntayhtymä ei ole rekisterinpitäjänä toiminut asiassa riittävän huolellisesti suojatessaan asiakkaitensa yksityisyyden suoja.

Totean vielä, että viranomaista koskeva lähettäjä tieto on tarpeen siinä tapauksessa, että kirjettä ei saada toimitettua perille. Yleensä riittävää kuitenkin on, että lähettäjäksi merkitään kunnan nimi ja asianomaisen viranomaisen postilaatikko- (PL) numero. Kun kyse on esimerkiksi kuntayhtymästä, eikä yksittäisen kunnan viranomaisesta, voidaan lähettäjä tietoihin merkitä kokonaisuudessaan viranomaisen nimi.

- - -